

Sygnatura akt VIII Ns 162/17

Wrocław, dnia 19 lutego 2021 r.

POSTANOWIENIE

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu VIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Bartłomiej Koelner

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2021 we Wrocławiu na posiedzeniu niejawnym sprawy

z wniosku E. T.

przy udziale H. B., A. B.

o stwierdzenie nabycia spadku po R. K. (1)

postanawia:

I. stwierdzić, że spadek po R. K. (1), c. S. i R., zmarłej dnia

25 grudnia 2016 r. we W., ostatnio stale zamieszkałej we W. przy

ul. (...) na podstawie ustawy nabyły: córka H. B. i córka E. T. po 1/2 (jednej drugiej) części każda z nich;

II. zasądzić od uczestniczek H. B. i A. B. solidarnie na rzecz wnioskodawczyni E. T. kwotę 792 (siedemset dziewięćdziesiąt dwa) złote tytułem zwrotu kosztów postępowania;

III. nakazać uczestniczkom H. B. i A. B., aby uiściły na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu kwotę 1453,54 zł (tysiąc czterysta pięćdziesiąt trzy złote pięćdziesiąt cztery grosze) tytułem nieuiszczonych wydatków.

Sędzia Bartłomiej Koelner

Sygn. akt VIII Ns 162/17

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 15 maja 2017 r. wnioskodawczyni E. T. wniosła o stwierdzenie nabycia przez nią, na mocy ustawy spadku wprost, jako córki R. K. (1) zmarłej dnia 25 grudnia 2016 r. we W. oraz H. B., drugiej córki zmarłej R. K., w udziale po 1/2. W kolejnym wniesionym piśmie procesowym wnioskodawczyni wskazała, że zmarła R. K. (1) w dniu 24 czerwca 1997 r. sporządziła testament notarialny, na mocy którego do dziedziczenia powołała wnuczkę A. B., następnie jednak, w dniu 4 sierpnia 2014 r. sporządziła kolejny testament notarialny, w którym odwołała wszystkie sporządzone przez siebie testamenty, w konsekwencji czego wnioskodawczyni podtrzymała sformułowany wniosek o stwierdzenie nabycia spadku w pierwotnym brzmieniu.

Postanowieniem z dnia 9 października 2017 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu VIII Wydział Cywilny wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika A. B..

W odpowiedzi na wniosek uczestniczki postępowania H. B. i A. B. wniosły o uznanie testamentu z dnia 4 sierpnia 2014 r. za nieważny z uwagi na znajdowanie się przez spadkodawczynię w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji w chwili jego sporządzenia.

W toku postępowania wnioskodawczyni oraz uczestniczki podtrzymywały tak sformułowane stanowiska.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny w sprawie:

R. K. (1) urodziła się w dniu (...) w B., zmarła w dniu 25 grudnia 2016 r. we W. gdzie mieszkała przy ul. (...). Spadkodawczyni miała dwie córki:

- E. T., z domu K.,

- H. B., z domu K..

H. B. ma jedną córkę, A. B..

W chwili śmierci spadkodawczyni była wdową po J. K., zmarłym w 1993 r.

Dowody: - odpis skróconego aktu urodzenia E. K., k. 4;

- odpis skrócony aktu zgonu R. K., k. 4

- odpis skrócony aktu małżeństwa K. T. oraz E. K., k. 4;

- zapewnienie spadkowe i przesłuchanie wnioskodawczyni E. T., protokół elektroniczny k. 96 – 100;

- zapewnienie spadkowe i przesłuchanie uczestniczki H. B., k. 96 – 100;

- zapewnienie spadkowe i przesłuchanie uczestniczki A. B. k. 164 – 166;

W dniu 24 czerwca 1997 r. w Kancelarii Notarialnej we W., przed notariuszem C. P., R. K. (1) sporządziła testament w formie aktu notarialnego, na mocy którego powołała do całości spadku jako po niej miał pozostać swoją wnuczkę A. B..

Dowód: - testament z dnia 24 czerwca 1997 r., rep. A (...), k. 9;

W dniu 4 sierpnia 2014 r. w Kancelarii Notarialnej we W., przed notariuszem E. O., R. K. (1) sporządziła testament w formie aktu notarialnego, na mocy którego oświadczyła, że odwołuje wszystkie sporządzone przez siebie testamety. Testament został zarejestrowany w Notarialnym Rejestrze Testamentów.

W czasie sporządzania testamentu, w pokoju z dokonującym czynności notariuszem przebywała jedynie spadkodawczyni.

Dowody: - testament z dnia 4 sierpnia 2014 r., rep. A (...), k. 23 – 23 verte;

- informacja o zarejestrowanym testamencie notarialnym, k. 10;

- przesłuchanie świadka E. O., protokół elektroniczny z rozprawy która miała miejsce w dniu 22 maja 2018 r., protokół skrócony, k. 96 – 100;

Uczestniczki H. B. oraz A. B. nie miały wiedzy o tym, że spadkodawczyni sporządziła kolejny testament, spadkodawczyni nie poinformowała ich o wizycie u notariusza oraz o dokonaniu zmiany w zakresie rozrządzeń dokonanych uprzednio. O fakcie sporządzenia testamentu z dnia 4 sierpnia 2014 r. powzięły wiedzę w marcu - kwietniu 2016 r., podczas porządków w mieszkaniu spadkodawczyni, kiedy ta przebywała w hospicjum.

Dowody: - przesłuchanie uczestniczki H. B., protokół elektroniczny z rozprawy która miała miejsce w dniu 22 maja 2018 r., protokół skrócony, k. 96 – 100;

- przesłuchanie uczestniczki A. B., protokół elektroniczny z rozprawy, która odbyła się w dniu 23 października 2018 r., protokół skrócony, k. 164 – 166;

Spadkodawczyni R. K. (1) przez bardzo długi okres, począwszy od lat 90, planowała powołać do dziedziczenia po sobie swoją wnuczkę A. B., córkę H. B., o czym opowiadała między innymi swojemu bratu oraz swojej sąsiadce R.

K. (2). Wnuczka z babcią bardzo dobrze się zawsze dogadywały, miały wspólne pasje, często wyjeżdżały razem do Zakopanego.

Dowód: - zeznania świadka R. K. (2), protokół elektroniczny z rozprawy k. 131 – 133;

- zeznania świadka D. S. k. 21 – 24;

Od początku 2013 r. do około stycznia – lutego 2014 r. wraz ze spadkodawczynią przy ul. (...) we W. zamieszkała jej wnuczka A. B. wraz z mężem P. K.. W dniu 11 lutego 2013 r. spadkodawczyni przeżyła zatrucie dwutlenkiem węgla, była hospitalizowana. Po tym zdarzeniu lekarz ostrzegł uczestniczkę oraz jej męża, że u spadkodawczyni może dojść do zmiany osobowości.

Podczas wspólnego zamieszkiwania relacje pomiędzy spadkodawczynią oraz uczestniczką i jej mężem nie układały się najlepiej. Spadkodawczyni nie pozwalała na dokonanie jakichkolwiek zmian w domu, nie pozwalała wyrzucić skór góralskich, w których załęgły się larwy. Każde zachowanie zaczęło jej przeszkadzać, na przykład to, że ktoś goli się w jej umywalce. Uczestnika A. B. wraz z mężem podjęli decyzję o wyprowadzce i najęciu mieszkania samodzielnie.

Dowody: - zeznania świadka L. B., protokół elektroniczny z rozprawy, która odbyła się w dniu 24 lipca 2018 r., protokół skrócony, k. 131 – 133;

- zeznania świadka P. K., protokół elektroniczny z rozprawy, która odbyła się w dniu 24 lipca 2018 r., protokół skrócony, k. 131 – 133;

- przesłuchanie uczestniczki A. B., protokół elektroniczny z rozprawy, która odbyła się w dniu 23 października 2018 r., protokół skrócony, k. 164 – 166;

W 2014 r., podczas samotnego zamieszkiwania, spadkodawczyni przytrafił się wypadek – potknęła się ona w swoim przydomowym ogródku i uderzyła głową o krawężnik. Nie była w stanie sama opuścić domu, aby udać się na ściąganie szwów, jej zięć musiał podtrzymywać ją w drodze do samochodu. Później spadkodawczyni bała się wychodzić do ogródka, unikała wychodzenia z domu. Spadkodawczyni miała problem z utrzymaniem w ręku różnych przedmiotów. W czerwcu 2014 r. oparzyła się wrzątkiem. Spadkodawczynię bardzo ciężko było namówić na podjęcie jakikolwiek aktywności fizycznej, nie chciała ona wychodzić na spacer, wynajdywała przeróżne wymówki, aby tego nie robić. Spadkodawczyni odmawiała również przeprowadzenia w domu remontu, w tym wymiany starych piecy kaflowych. Spadkodawczyni chciała, aby wszystko w domu pozostało takie, jakim było za życia jej męża Józefa. Oponowała także przeciwko zatrudnieniu opiekunki.

Spadkodawczyni samodzielnie zaopatrywała się w pożywienie u obwoźnego handlarza. Syn jej sąsiadki, R. K. (2), przynosił do jej domu węgiel oraz wnosił popiół, za co spadkodawczyni wręczała mu symboliczne kwoty. Sąsiadka R. K. (2) często gotowała dla spadkodawczyni, robiła dla niej zakupy oraz wozila ją do banku. Spadkodawczyni sprzątała swoje mieszkanie jedynie powierzchownie. Doraźnie mogła liczyć na pomoc rodziny – córki H. B. i jej męża.

Dowód: - zeznania świadka L. B. k. 131 – 133;

Spadkodawczyni chorowała na raka gruczołu piersiowego, co ostatecznie przyczyniło się do jej śmierci, która miała miejsce w dniu 25 grudnia 2016 r. – choroba pierwotnie umiejscowiona uległa rozsianiu. Przyczynę zgonu stanowił długotrwale rozwijający się, niezdiagnozowany, inwazyjny rak piersi prawej. Po rozpoznaniu, spadkodawczyni nie zdecydowała się na podjęcie czynności diagnostycznych i leczniczych związanych z chorobą nowotworową piersi. Istotne pogorszenie ogólnego stanu zdrowia, a także stanu miejscowego piersi prawej nastąpiło przed grudniem 2015 r. W dniu 25 stycznia 2016 r. spadkodawczyni przeszła operację amputacji piersi prawej.

Z opisu dokumentacji medycznej spadkodawczyni nie wynika, ażeby nastąpiły u niej zaburzenia neurologiczne usprawiedliwiające konieczność wykonania tomografii komputerowej głowy.

W dniu 11 lutego 2013 r. spadkodawczyni przeżyła zatrucie dwutlenkiem węgla, była hospitalizowana do dnia 15 lutego 2015 r., nie wymagała konsultacji psychiatrycznej. Poza okresem przyjęcia nie obserwowano istotnych zaburzeń poznawczych, w tym trudności w kontakcie. Leczenie zatrucia tlenkiem węgla było skuteczne i zakończyło się pomyślnie, bez następstw neurologicznych czy psychicznych. Po wypisie ze szpitala spadkodawczyni samodzielnie korzystała z opieki lekarza rodzinnego, gdzie kontynuowała farmakologiczne leczenie chorób internistycznych. Zatrucie tlenkiem węgla nie pozostał zupełnie bez negatywnych skutków dla sprawności centralnego układu nerwowego. Najbardziej wrażliwe na niedotlenienie są komórki płatów czołowych, które mogą mieć wpływ na osobowość. Huśtawka nastrojów jaką przejawiała spadkodawczyni była związana z chwiejnością afektu, była zaburzeniem nie poznawczym, ale zaburzeniem emocji. Huśtawka nastrojów oraz popadanie z apatii w euforię nie jest zaburzeniem poznawczym.

Spadkodawczyni przyjmowała leki przeciwbólowe, zalecano jej przyjmowanie ich w dawkach terapeutycznych, które nie powinny zaburzać procesów poznawczych. Zaniedbywanie higieny otoczenia oraz unikanie wychodzenia z domu nie jest wystarczające do rozpoznania zaburzeń psychicznych rzutujących na zdolność do świadomego i swobodnego podejmowania decyzji oraz wyrażania woli.

W dokumentacji medycznej spadkodawczyni brak jest informacji o zaburzeniach pamięci sprzed 4 sierpnia 2014 r. lub chorobie neurologicznej, która mogłaby być przyczyną zespołu otępiennego. Nie leczyla się ona w poradni neurologicznej lub poradni zdrowia psychicznego, nie wymagała takich konsultacji. W leczeniu internistycznym stosowano leki przeciwnadciśnieniowe i przeciwcukrzycowe, nie prowadzono diagnostyki w kierunku zespołu otępiennego.

Zespół otępienny to proces postępujący i nieodwracalny, w którym globalne upośledzenie funkcji poznawczych jest tak niesilone, że w sposób istotny wpływa na codzienne funkcjonowanie człowieka. Przy schorzeniach neurologicznych, podczas których występuje istotne obniżenie funkcji intelektualnych, jednym z elementów jest zespół otępienny. Spadkodawczyni była wolna od schorzeń, którym towarzyszy zespół otępienny. Wahania nastroju nie są równoznaczne z upośledzeniem funkcji poznawczym w stopniu wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

W dniu 4 sierpnia 2014 r. spadkodawczyni R. K. (1) nie pozostawała w stanie wyłączającym zdolność do świadomego i swobodnego podejmowania decyzji i wyrażania woli.

Dowody: - karta informacyjna z dnia 15 lutego 2013 r., k. 32 – 33;

- informacja dla lekarza kierującego z dnia 5 grudnia 2015 r., k. 37;

- karta informacyjna z dnia 18 grudnia 2015 r., k. 38 – 41;

- wynik badania skali B., k. 43;

- skierowanie do objęcia pielęgniarstwą opieką długoterminową domową, k. 44;

- karta oceny świadczeniobiorcy, k. 45 – 46;

- skierowania do poradni specjalistycznej, k. 47 -50;

- karta medycznych czynności ratunkowych, k. 51;

- wynik badania histopatologicznego z dnia 18 grudnia 2015 r., k. 52;

- karta zgonu, k. 53 – 54;

- karta informacyjna z dnia 25 grudnia 2016 r., k. 55;

- wywiad pielęgniarzski z dnia 24 listopada 2015 r., k. 124;
- badanie przedmiotowe z dnia 23 grudnia 2015 r., k. 125 – 126;
- karty wizyt i porad, k. 127 – 130;
- historia choroby, k. 140 – 156;
- opinia biegłego sądowego z zakresu psychiatrii lek. med. T. G., k. 202 – 205;
- opinia biegłego sądowego z zakresu neurologii J. S., k. 213 – 213 verte;
- uzupełniająca opinia biegłego sądowego z zakresu neurologii J. S., k. 231 - 232;
- opinia biegłego sądowego z zakresu chirurgii ogólnej i onkologicznej dr. n. med. J. D., k. 251 – 253;
- opinia uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu psychiatrii lek. med. T. G., k. 294 - 296;
- opinia uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu chirurgii ogólnej i onkologicznej dr. n. med. J. D., k. 308;

Po incydencie, który miał miejsce w dniu 11 lutego 2013 r., podczas którego doszło do ulatniania się w mieszkaniu spadkodawczynie dwutlenku węgla, które doprowadziło do jej zatrucia, odpowiednie służby podjęły czynności wyjaśniające, zalecono również przeprowadzenie natychmiastowej ekspertyzy kominiarskiej. W stwierdzono w dniu 28 lutego 2013 r. wymagające pilnej interwencji usterki związane z koniecznością montażu wkładu kominowego.

Dowody: - informacja z dnia 14 lutego 2013 r., k. 34;

- pismo zarządcy nieruchomości (...) z dnia 28 lutego 2013 r., k. 35;
- potwierdzenie przekazania terenu, obiektu lub mienia objętego działaniem ratowniczym, k. 36

Spadkodawczynie mieszkała sama w lokalu położonym przy ul. (...) we W.. Od stycznia 2016 r. przebywała w hospicjum.

W 2013 r. wraz ze spadkodawczynią zamieszkiwała wnuczka A. B. wraz z mężem, w tym również podczas zatrucia się przez spadkodawczynię dwutlenkiem węgla. Po odebraniu jej przez wnuczkę ze szpitala spadkodawczynie nawiązywała kontakt logiczny.

We wrześniu 2016 r. uczestniczka A. B. wymieniła zamki w lokalu spadkodawczynie, co było spowodowane zepsuciem się zamków dotychczasowych.

Spadkodawczynie pozostawiła lokal mieszkalny położony przy ul. (...) we W. w bardzo złym stanie sanitarnym. Spadkodawczynie, przed jej umieszczeniem w hospicjum, nie utrzymywała higieny osobistej.

Dowody: - opinie biegłego sądowego z zakresu psychiatrii lek. med. T. G., k. 202 – 205;

- fotografie, k. 87 - 94
- przesłuchanie wnioskodawczynie E. T., protokół elektroniczny z rozprawy która miała miejsce w dniu 22 maja 2018 r., protokół skrócony, k. 96 – 100;

Spadkodawczynie utrzymywała telefoniczny kontakt z bratem D. S.. We wrześniu i październiku roku 2014 r. rozmawiała z nim stosunkowo często. Podczas rozmów nawiązywała w pełni logiczny kontakt. Wszystkie jej wypowiedzi były adekwatne do poruszanego tematu.

Podczas osobistego spotkania rodzeństwa w 1996 r. spadkodawczyni przekazała bratu, że swoje mieszkanie pragnie pozostawić swojej wnuczce Annie. Spadkodawczyni często opowiadała bratu o wnuczce. W późniejszym okresie, już po wyprowadzce wnuczki oraz jej męża z jej mieszkania, spadkodawczyni zdradziła bratu podczas rozmowy telefonicznej, że nie była zadowolona z tego rozwiązania, poinformowała też brata, że „już wszystko zmieniła i sytuację załatwiła”.

Dowód: - zeznania świadka D. S., k. 21 – 24;

W 2015 r., przed tym, jak została umieszczona w hospicjum, spadkodawczyni wspominała swojej sąsiadce, że chciałaby dokonać kolejnej zmiany testamentu, tak, aby do dziedziczenia ponownie powołać wnuczkę.

Dowód: - zeznania świadka R. K. (2), protokół elektroniczny z rozprawy, która odbyła się w dniu 24 lipca 2018 r., protokół skrócony, k. 131 – 133;

Sąd zważył co następuje:

Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku, w kształcie nadanym mu przez spadkodawczynię E. T. zasługiwał na uwzględnienie.

Fakty będące istotne w sprawie Sąd ustalił w oparciu o zaoferowane przez wnioskodawczynię oraz uczestniczki dokumenty, których walor dowodowy nie był w toku niniejszego postępowania kwestionowany. Kluczowe dla rekonstrukcji stanu faktycznego okazały się przeprowadzone osobowe środki dowodowe z zeznań świadków, a także przesłuchania uczestniczek oraz wnioskodawczyni. Podczas gdy przebieg poszczególnych wydarzeń w realiach sprawy niniejszej nie budził zasadniczo wątpliwości wnioskodawczyni oraz uczestniczek, tak spór koncentrował się wokół stanu spadkodawczyni R. K. w chwili sporządzania kolejnego testamentu, tj. w dniu 4 sierpnia 2014 r., a także wskazywała na naciski, jakimi w tym zakresie spadkodawczyni miała być poddawana ze strony wnioskodawczyni. Otóż uczestniczka postępowania wskazywała, że w rzeczonym momencie spadkodawczyni znajdowała się w stanie wyłączającym możliwość swobodnego oraz świadomego powzięcia decyzji, co skutkować miałyby, w myśl art. 945 § 1 pkt 1 k.c., nieważnością testamentu sporządzonego w dniu 4 sierpnia 2014 r., w konsekwencji zaś powołanie do dziedziczenia po zmarłej R. K. (1) jej wnuczki A. B., na podstawie testamentu z dnia 24 czerwca 1997 r. Ze stanowiskiem uczestniczek nie zgodziła się wnioskodawczyni, która utrzymywała, że kwestionowany przez nie testament jest ważny. Strony nie kwestionowały natomiast ważności testamentu notarialnego sporządzonego w dniu 24 czerwca 1997 r.

W zakresie stanu pozwanej podczas dokonywania czynności przed notariuszem w dniu 4 sierpnia 2014 r. Sąd poczynił ustalenia na podstawie opinii biegłych sądowych, jako że ocena ta wymaga posiadania wiadomości specjalnych, o których mowa w art. 278 § 1 k.p.c. Biegli z zakresu neurologii, psychiatrii oraz chirurgii ogólnej oraz onkologicznej, w przedłożonych w sprawie opiniach pisemnych twierdzili, że brak jest podstaw, ażeby uznać, że w dniu 4 sierpnia 2014 r. spadkodawczyni znajdowała się w stanie wyłączającym możliwość świadomego oraz swobodnego powzięcia decyzji. Biegły sądowy z zakresu psychiatrii dokonał przy tym, w sporządzonej opinii uzupełniającej, szczegółowego rozróżnienia na zaburzenia występujące w sferze emocji oraz te występujące w sferze poznawczej, wskazując, że tylko te drugie skutkować mogą brakiem swobody oraz świadomości przy podejmowaniu decyzji. Wskazywane przez uczestniczki, występujące u spadkodawczyni huśtawki nastrojów, w tym popadanie z apatii w euforię, biegły zakwalifikował natomiast jako zaburzenia emocji, afektu, które nie znajdują przełożenia na proces świadomego i swobodnego podejmowania decyzji. Biegły sądowy z zakresu psychiatrii podkreśliła, że u spadkodawczyni nie zachodził proces otępienny, który w sferze neurologicznej mógłby powodować brak możliwości świadomego podjęcia decyzji. Biegły sądowy z zakresu dziedziny onkologii również wykluczył, ażeby spadkodawczyni w dniu 4 sierpnia 2014 r. pozostawała w stanie wyłączającym możliwość swobodnego i świadomego podjęcia decyzji (z przyczyn onkologicznych). Zarzuty uczestniczek do opinii biegłych sądowych sprowadzały się do wskazania, że biegli sporządzili opinię na podstawie wybrakowanej (niekompletnej) dokumentacji medycznej spadkodawczyni, znajdującej się w aktach sprawy, a także do zarzutu związanego z dokonywaniem przez biegłych sądowych nieuprawnionej oceny dowodów. Uczestniczki podkreślały, że skoro biegli nie dokonali badania zmarłej, to w istocie wykluczone jest wydanie przez nich jednoznacznej opinii. Analizując treść sporządzonych w sprawie opinii przez biegłych sądowych

Sąd uznał podniesione przez uczestniczki zarzuty za bezpodstawne. W pierwszej kolejności godzi się podkreślić, że uczestniczki w żaden sposób nie rozwinęły zarzutu dotyczącego niekompletności znajdującej się w aktach sprawy dokumentacji medycznej zmarłej, nie wskazały jakich to dokumentów brakuje w tejże dokumentacji, nie wniosły do Sądu o zobowiązanie innych placówek medycznych o udostępnienie dokumentacji medycznej spadkodawczyni, nie przytoczyły również okoliczności faktycznych świadczących o tym, że istnieją jeszcze jakieś inne dokumenty dotyczące stanu zdrowia zmarłej. Zważyć należało, że okoliczność, że pewne informacje nie zostały odnotowane w dokumentacji medycznej spadkodawczyni, nie musi oznaczać, że dokumentacja ta jest niekompletna, czy też nieprawidłowo sporządzona, mogły one po prostu nie mieć miejsca i nie zaistnieć u spadkodawczyni. Sąd doszedł także do wniosku, że biegli sporządzili swe opinie w głównej mierze w oparciu o znajdującą się w aktach sprawy dokumentację medyczną spadkodawczyni, natomiast inne dowody były przez nich przywoływane jedynie w celu dodatkowego potwierdzenia wniosków, do których doszli na podstawie tej dokumentacji. Sąd ocenił sporządzone w sprawie opinie biegłych sądowych jako posiadające wysoką wartość merytoryczną, kompleksowe i rzetelne, i ustalenia w zakresie stanu spadkodawczyni w chwili sporządzania testamentu oparł na nich w całości, w konsekwencji czego ustalił, że w dniu 4 sierpnia 2014 r. spadkodawczyni R. K. (1) nie pozostawała w stanie wyłączającym zdolność do świadomego i swobodnego podejmowania decyzji i wyrażania woli. Z tych również przyczyn oddaleniu podlegały wnioski dowodowe uczestniczek postępowania o przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych sądowych z zakresu psychiatrii i neurologii.

W toku procesu uczestniczki twierdziły także, że sporządzenie przez spadkodawczynię testamentu w dniu 4 sierpnia 2014 r. było skutkiem wywieranych przez wnioskodawczynię nacisków. Co istotne, stan wyłączający swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest to stan, w którym możliwość wolnego wyboru jest całkowicie wyłączona. Sugestia osób trzecich nie wyłącza tej swobody (tak: Postanowienie Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 4 lutego 2014 r. II Ca 899/13, SIP Legalis nr 1556486). W orzecznictwie wskazuje się jednak, że na gruncie art. 945 § 1 pkt 1 KC, który w szczególny sposób chroni swobodę testowania nie wskazując, nawet przykładowo, jakichkolwiek przyczyn mogących ją wyłączać, należy przyjąć, że choroba testatora i ogólny stan jego zdrowia, które doprowadziły do takiego osłabienia jego aktywności i siły woli, że nie jest zdolny, mimo posiadania świadomości, do przeciwstawienia się naciskom osób, bez których opieki nie może egzystować - wyłącza swobodę testowania (Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 28 sierpnia 2020 r. II CSK 574/19, SIP Legalis nr 2473328). Na podstawie analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd doszedł do wniosku, że w realiach sprawy niniejszej nie zachodził opisywany przypadek. Należało mieć na uwadze, że spadkodawczyni, przed umieszczeniem jej w hospicjum, zamieszkiwała sama, zasadniczo również, przy doraźnej jedynie pomocy innych osób, sama radziła sobie z czynnościami życia codziennego, a zatem nie może być mowy o sytuacji, w której po odmowie dokonania czynności zgodnie z życzeniem wnioskodawczyni, została by ona pozbawiona opieki. Co więcej, wnioskodawczyni na co dzień przebywała w Warszawie, natomiast osobami, na których opiekę mogła liczyć spadkodawczyni były właśnie uczestniczki.

Kolejnym elementem stanu faktycznego, co do którego strony podawały odmienne twierdzenia, była chwila, w której uczestniczki powzięły wiedzę o istnieniu testamentu z dnia 4 sierpnia 2014 r., co miało zasadnicze znaczenie dla ustalenia czy uczestniczki zachowały 3 - letni termin do powołania się na nieważność testamentu, liczony od dnia w którym osoba mająca w tym interes dowiedziała się o przyczynie nieważności, o którym mowa w art. 945 § 3 k.c. Wnioskodawczyni twierdziła bowiem, że po sporządzeniu testamentu spadkodawczyni poinformowała o tym fakcie rodzinę, czemu jednak stanowczo zaprzeczyły uczestniczki. Uczestniczki zgodnie twierdziły, że o istnieniu rzeczonoego testamentu powzięły wiedzę podczas robienia porządków w mieszkaniu zmarłej, kiedy ta przebywała już w hospicjum, a zatem po 1 stycznia 2016 r. Skoro zatem w niniejszym postępowaniu na nieważność testamentu powołały się w piśmie z dnia 20 lutego 2018 r. (data stempla pocztowego) – uczestniczka H. B. oraz w piśmie z dnia 17 kwietnia 2018 r. przez uczestniczkę A. B., to 3 – letni termin na dokonanie czynności został zachowany.

W myśl art. 945 § 1 k.c. testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści oraz pod wpływem groźby. W

ramach niniejszego postępowania nie zostało wykazane, ażeby spadkodawczyni R. K. (1) podczas sporządzania przed notariuszem E. O. w dniu 4 sierpnia 2014 r. znajdowała się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, lub aby działała ona pod wpływem błędu lub groźby. Okoliczność, że dla uczestniczek – H. B. oraz jej córki, A. B. sporządzenie kolejnego testamentu przez spadkodawczynię było niezrozumiałe, a także, że nie znały one motywów działania spadkodawczyni, nie świadczy w żaden sposób o tym, że spadkodawczyni znajdowała się w stanie, o którym mowa w art. 945 § 1 k.c. Pewne wytłumaczenie takiego stanu rzeczy przedstawił natomiast świadek D. S., który wskazał, że spadkodawczyni przeżyła pewne rozczarowanie w związku z zamieszkiwaniem w 2013 r. z wnuczką oraz jej mężem, po czym zdecydowała się na zmianę ostatniej woli. Godzi się podkreślić, że Sąd uznał zeznania świadka D. S. jako wiarygodne w całości, uznając go za świadka bezstronnego, który nie jest blisko powiązany z wnioskodawczynią lub uczestnikami, a zatem rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie w żaden sposób nie zaważy na jego sytuacji. Na ważność sporządzonego testamentu nie wpływa także okoliczność, że później spadkodawczyni żałowała swojej decyzji, lub też, że wyrażała na głos chęć dokonania zmiany w tym zakresie, okoliczność taka nie świadczy bowiem o tym, że spadkodawczyni faktycznie chciała takiej zmiany dokonać.

Jako, że testament z dnia 4 sierpnia 2014 r. Sąd uznał za ważny, złożone w nim oświadczenie woli zmarłej, o odwołaniu wszelkich dotychczas sporządzonych testamentów, a zatem testamentu z dnia 24 czerwca 1997 r., na mocy którego spadkodawczyni powołała do dziedziczenia po sobie swoją wnuczkę A. B., uznać należy za wiążący. W sprawie znajdują zatem zastosowanie uregulowania k.c. dotyczące dziedziczenia na podstawie tejże ustawy. Zgodnie z art. 931 § 1 zd. 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych, co mając na uwadze uznać należało, że córki zmarłej R. K., E. T. oraz H. B., dziedziczą w częściach równych, po 1/2, co mając na uwadze Sąd orzekł jak w pkt I. sentencji postanowienia.

O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 520 § 2 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników. Mając na uwadze, że koszty niniejszego postępowania zostały w głównej mierze wygenerowane poprzez zarzuty podnoszone przez uczestniczki, które ostatecznie nie zostały potwierdzone, Sąd zasądził od uczestniczek H. B. oraz A. B. solidarnie na rzecz wnioskodawczyni kwotę 792,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, tym kwota 720,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości ustalonej na podstawie § 6 pkt 2 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, kwotę 17,00 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, kwota 50,00 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej od wniosku oraz kwota 5,00 zł tytułem zwrotu opłaty za wpis do rejestru spadkowego, o czym Sąd orzekł w pkt II. sentencji postanowienie.

O nieuiszczonych kosztach sądowych, Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych tj. z dnia 16 kwietnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 755). Sąd nakazał uczestniczkom H. B. oraz A. B., aby uiściły na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu, kwotę 1.453,54 zł tytułem nieuiszczonych wydatków, związanych z przeprowadzeniem dowodów z opinii biegłych sądowych, tymczasowo poniesionych ze środków Skarbu Państwa, o czym Sąd orzekł w pkt III. sentencji postanowienia.

Sędzia Bartłomiej Koelner